

Muhasebe ve Denetim Mesleğinde Kurumsallaşmanın Getireceği Faydalar

Hüseyin Gürer

Serbest Muhasebeci Mali Müşavir
Deloitte Türkiye Yönetici Ortağı

MUHASEBE VE BAĞIMSIZ DENETİM MESLEĞİNDE KURUMSALLAŞMANIN FAYDALARI

Dünyadaki başarılı uygulamaları değerlendirdiğimizde, avukatlık ve muhasebe gibi mesleklerde on binlerce çalışanı olan, ömürleri yüz yılı geçmiş ve bir çok ülkede faaliyet gösteren köklü firmaların olduğunu görmekteyiz. Aslında başlangıçta bir veya iki meslektaşın bir araya gelip oluşturduğu ortaklıkların zamanla dünya çapında dumansız fabrikalara dönüştüğü bir gerçektir. Bu durumun arkasında yatan en büyük olgu, bu tür mesleklerde kişilerin tek başına olmak yerine kurumsal bir ortamda bir grup olarak hareket etmelerinin getirdiği önemli faydalardan yararlanmalarıdır.

Kurumsal yönetim ilkeleri esas alınarak hazırlanan Yeni Türk Ticaret Kanunu (Yeni TTK) ülkemiz ticari hayatı için önemli bir değişim sürecini başlatacak, yenilikçi niteliği ile, yönetim ve denetim adına olumlu ciddi sonuçları olacaktır.

Muhasebecilik mesleğinde bağımsız denetim alanının kapsamını oldukça genişleten Yeni TTK ile bağımsız denetim alanında faaliyet göstermeyi seçen muhasebecilerin bir araya gelip kurumsal işletmeler oluşturmaları, hem kamuoyu çıkarı hem de meslektaşlarımız açısından oldukça önem taşımaktadır.

Muhasebe ve bağımsız denetim mesleğinde kurumsallaşmanın getirdiği sayısız faydalardan en önemlilerine aşağıdaki şekilde değinebiliriz.

Farklı disiplinlerin bir araya gelebilmesi ve hizmet alanının genişlemesi

Mesleki hizmet firmalarında uzmanlaşma alanı giderek çok önemli olmaktadır. Aynı branşta bile sektörel uzmanlaşma giderek önem kazanmaktadır. Durum böyle iken, tek başına veya bir kaç kişi ile mesleki hizmet firmasının bütün alanlarda uzmanlaşması mümkün olamamaktadır: Halbuki kurumsal yapıya kavuşmuş mesleki hizmet firmaları, kurumsal yapıları sayesinde gerek aynı branşta farklı sektör veya konularda uzmanlaşmış kişileri, gerekse farklı branşlardaki uzmanları bir araya getirmeye müsait bir ortam yaratmaktadır. Bu durum mesleki hizmet firmasının müşteri ihtiyaçlarını karşılamada bir birini tamamlayan uzmanlık birikimi elde etmesine ve firmanın mevcut müşterilerin gereksinimlerini karşılamasına ve yeni müşteri edinimi sağlamasına yol açmaktadır. Öteyandan farklı disiplinlerden gelen uzmanların bir araya gelmeleri, yeni ürünler geliştirilmesine yatkın bir ortam sağlamaktadır. Sonuçta firma kazançları artmakta ve tüm ortaklar bundan fayda elde etmektedirler. Ayrıca ekonomide olabilecek dalgalanmaların etkisiyle zaman zaman bir branşın daha düşük performans göstermesi, diğer branşın göstermiş olduğu performans ile karşılanabilmekte, böylelikle toplam firma karlılığının istikrarı sağlanabilmektedir.

Mesleki standartların karşılanması

Yeni TTK bağımsız denetim faaliyetinin Uluslararası Denetim Standartları (UDS)'ye göre gerçekleştirilmesini talep etmektedir. Dolayısıyla bağımsız denetim faaliyetini gerçekleştirecek kuruluşların Uluslararası Muhasebeciler Birliği (IFAC) tarafından yayımlanan etik kurallara ve kalite kontrol standartlarına uyum sağlamaları gerekmektedir. Bu standartlarda, bağımsız denetim kuruluşu tarafından yapılan denetimlerin kalitesinin yeterli olmasını sağlamak üzere bir iç kalite güvence sisteminin mevcut olması gerekmektedir. Uluslararası kalite standartlarının gereksinimlerinin karşılanabilmesi için, ortakların yaptıkları denetimleri sınavacak ve kalite güvence sisteminden sorumlu olarak görev yapacak ayrı kadrolara sahip olunması gerekmektedir. Özetle bağımsız denetim kuruluşu içinde ortakların birbirlerinin yaptıkları denetimlerin kalitesini güvence altına almaları gerekmektedir. Halbuki tek başına veya az sayıda kişiden oluşan kuruluşlarda bu ortamın oluşturulabilmesi güçleşmektedir.

Kurumsallaşmış mesleki hizmet firmalarında ortakların birbirlerine danışmaları günlük işleyişin bir parçasıdır. Böylelikle ortak, tek başına hareket etmek yerine, firma içerisinde ilgili uzmanla ve gerektiğinde riskten sorumlu ortakla konuyu değerlendirmekte ve en sağlıklı ve doğru kararın alınmasına çalışılmaktadır. Kurumsallaşmış firmalarda, firma içerisinde yapılacak konsültasyonun hem danışan hem de danışılan kişi açısından dokümantasyonun yapılabilmesi ve arşivlenebilmesi için yazılı olması gerekmektedir.

Yeni TTK ile birlikte bağımsız denetim faaliyetinin yerine getirilmesini düzenleyecek ve gözetecek bir üst kurulun kurulacak olması ve bu kuruluşun meslek mensuplarının yaptıkları çalışmalarını denetleyecek olması, bağımsız denetim kuruluşunun faaliyetinin devamını sağlıklı bir şekilde sürdürebilmesi için kurumsallaşmaya verilmesi gereken önemi arttırmaktadır.

Risk ve bağımsızlık

IFAC tarafından yayımlanan ve Yeni TTK tarafından da benimsenen uluslararası etik kuralların en önemlilerinden birisi, bağımsız denetim faaliyetinde bağımsız denetim kuruluşunun müşterilerinden bağımsız kalmasıdır. Belirli bir büyüklüğe erişememekten dolayı, müşteri sayısının azlığı sonucu, belli müşterilere dayanmak zorunda kalan veya kurumsallaşamamış kuruluşların, işletme yönetimlerinin baskısı altında kalıp, bu önemli görevlerini yerine getirmekte yetersiz kalma ihtimali artmaktadır. Bağımsız denetim kuruluşu büyüdükçe ve aynı zamanda kurumsallaştıkça bu risk azalmaktadır. Ayrıca etik kurallar açısından, bağımsız denetim kuruluşunun kendi içerisinde, bağımsızlık ilkesine göre hareket edildiğinden emin olunmasını sağlayacak kadrolar oluşturması gerekmektedir. Bu kadronun sağlıklı ve işlevsel olarak oluşturulabilmesi de ancak belli bir büyüklüğe ve kurumsallığa erişmiş kuruluşlarda mümkün olabilmektedir. Bu kadro aynı zamanda müşteri portföyünü potansiyel risk açısından değerlendirmeli ve firmanın karşılaştığı olduğu mevcut riskleri, ilgili ortağın salt kendi inisiyatifine bırakmadan çözümüne yardımcı olmalıdır. Genellikle ortaklar arasından bu görevi yerine getirebilecek tecrübe ve bilgi sahibi bir kişi, risk ve bağımsızlık lideri olarak atanmalıdır.

Yönetişim

Yukarıda detaylı olarak açıklanan mesleki standart ve etik kuralların gerektirdiği kurumsallaşma dışında, sadece birden fazla ortağı olması dışında bir özelliği olmayan mesleki hizmet firması ile, kurumsallaşmış bir mesleki hizmet firması arasındaki en büyük farklardan biri, kurumsallaşmış mesleki hizmet firmalarının önceden belirlenmiş ve ortaklar arasında mutabık kalınmış, yazılı prosedürlere göre yönetilmeleridir. Keyfiliyi önleyen prosedürler olması ortaklar arasındaki ilişkilerdeki belirsizliği azaltmakta ve ortakların birbirine olan güvenini artırmaktadır. Kurumsallaşmış mesleki hizmet firmalarında ortaklığın yönetici pozisyonundaki ortaklarının belirlenmesi, görev süreleri, görevden ayrılmaları, sorumlulukları ve yetkileri, ortakların önceden mutabık kaldıkları prosedürlere göre belirlenir. Böylelikle çok ortaklılık, çok başlılık anlamına gelmez ve mesleki hizmet firmasını gereksiz riske sokacak davranışlar önlenmiş olur.

Ayrıca kurumsallaşmış mesleki hizmet firmalarında, karların ortaklar arasındaki dağılımı, sermaye oranından bağımsız olarak, tecrübe, ortaklığa olan katkı, kaliteye ve bağımsızlık kurallarına verilen önem gibi, yine önceden mutabık kalınan kar dağıtım modeline göre yapılır. Ortakların kazancında performans önemli bir kriterken, ortaklığa yapılan katkının belirlenmesinde salt finansal başarıdan ziyade ortaklık içinde alınan diğer görevlerde dikkate alınır. Kurumsallaşmış mesleki hizmet firmalarının kar dağıtım modelleri sayesinde, ortakların zaman zaman gösterebilecekleri ve ileride düzelecek olan performans düşüklüklerinin kazançlarını etkilemesinin önüne geçilir, böylelikle ortaklar arasındaki dayanışma sağlamlaştırılır.

Eğitim ve insan kaynağı

Bağımsız denetçilerin kendilerinden beklenenleri yerine getirebilmeleri için gerekli mesleki donanım ve titizliği sağlayabilecekleri bir ortamın yaratılması da gerekmektedir. Kurumsallaşma sayesinde belirli bir büyüklüğe erişmiş kuruluşlar işletme içinde, eğitimin süreklilik kazanmasını sağlayacak gerekli kadro ve finans gücüne erişmektedirler. Mesleki hizmet kuruluşlarında eğitimin sürekliliği, hem kuruluşun büyümesine katkıda bulunacak yeni uzman kadroların yetişmesini sağlayacak hem de kuruluşun müşterilerinin ve kamuoyunun nezdinde saygınlığının artmasına sebep olacaktır.

Öte yandan mesleki hizmet kuruluşlarının en önemli kaynağı sahip oldukları mesleki personeldir. Kurumsallaşmış mesleki hizmet kuruluşlarında, mesleki personelin işe alınması, eğitimi, performans ölçümü ve gelişiminden sorumlu bir kurumsal insan kaynakları bölümünün oluşturulması gerekmektedir. Bu da ancak kurumsal bir yapıda mümkün olabilecektir.

Çalışan memnuniyeti

Başarılı mesleki hizmet firmalarının ortaklarının neredeyse tümü, iş yaşamlarına başlangıç seviyesi olan asistanlık mertebesinde başlamış ve göstermiş oldukları performans sayesinde firmanın hissedar ortağı olmuşlardır. Dünyanın çok az mesleği maaşlı çalışan olarak işe girilen bir firmanın, kazançlarına ortak bir hissedarı olunmasına izin vermektedir. Kurumsallaşmış mesleki hizmet firmalarında, ortaklar belli bir yaşa erdiklerinde emekli olarak firmadan ayrılmakta ve sürekli olarak yeni ortaklara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu durum, çalışanların gerekli performansı gösterdiklerinde kariyerlerinde ulaşabilecekleri pozisyonu net olarak görebilmelerine ve motive bir biçimde çalışmalarına yol açmaktadır.

Böylelikle mesleki hizmet firmaları müşteri hizmetinde ihtiyaç duydukları azimli, çalışkan ve motive mesleki personel sahibi olmakta ve gerek firmanın büyümesinde gerekli yakıt olarak, gerekse firmanın büyümesinin devamlılığını sağlayacak şekilde usta çırak ilişkisi içinde gelecekteki ortaklarını yetiştirmektedir.

Teknik altyapı

Mesleki hizmet kuruluşlarında müşteriler ve müşterilere sunulan hizmetler gerek yönetsel, gerekse kalite kontrol ve bağımsızlık kuralları gereği sistemsel bir şekilde takip edilmelidir. Yapılan hizmetin içeriği, bağımsızlığı zedeleyip zedelediği, hizmetin kimler tarafından verildiği, harcanan saatler, yapılan masraflar ve düzenleyici kuruluşlara yapılacak bildirimler takip edilmeli ve bunu sağlamak için bir yönetim bilgi sistemi oluşturulması gerekmektedir. Büyümenin kontrollü olmasını sağlayacak bu sistemin kurulması, gerekli kadronun oluşturulması ve oluşan maliyetin karşılanması ancak kurumsal bir kimlik kazanmış kuruluşlarda mümkün olmaktadır.

Bilinirlik ve güven

Muhasebe ve bağımsız denetim mesleğinde güven ve bilinirlik gerek hizmet alan müşteriler, gerekse bu hizmetten faydalanan diğer kişi veya kuruluşlar (yatırımcı, finansal kuruluşlar vb.) açısından son derece önemlidir. Bağımsız denetim mesleğinde kurumsallaşma sonucu ilgili kuruluşun bilinirliğinin ve göstermekte olduğu hizmete olan güvenin artması, vermekte olduğu mesleki hizmetlere olan talebin de artmasına sebep olacaktır.

Kurumsallaşmış mesleki hizmet firmaları bu sayede, bilinirliği yüksek bir marka haline gelebilirler ve sadece yerel bilinirlik dışında uluslararası bilinirlikte kazanabilirler. Bilinirliği artan mesleki hizmet firmalarının, mesleki üst kuruluşlarda ve diğer kamuoyu faaliyetlerinde temsil edilme fırsatları da aynı oranda artmaktadır.

Kazançların artması

Mesleki hizmet kuruluşlarında çalışan personelin belli bir süre sonunda, kuruluşun ortağı haline gelerek, normal bir personele göre işine çok daha bağlı bir şekilde çalışarak ve kuruluşun yeni müşteriler kazanması için sürekli gayret göstererek kuruluşun büyümesini sağlayacaktır. Bu durumda mevcut tüm ortakların kazancının artmasına sebep olacaktır. Mesleki hizmet firmalarında ortaklar kendi şahsi bilgi ve zamanlarını ortaya koyarak çalıştıklarından dolayı, tek başlarına ortaya koyabilecekleri performans sınırlıdır. Halbuki kuruluşlarını kurumsal bir kimliğe kavuşturarak büyümelerini ve dolayısıyla kazançlarını da katlayarak arttırabileceklerdir.

Sonuç

Mesleğimizde önemli değişikliklerin gerçekleşmekte olduğu bu süreçte, birlikten güç doğar ilkesi ile meslektaşlarımızın bir araya gelerek, yukarıda değinmeye çalışılan kurumsal yapının getirdiği faydalardan yararlanarak kurumsallaşmış mesleki hizmet firmaları oluşturmaları gerek kendileri, gerekse toplumumuz için son derece yararlı olacağı kanaatini taşımaktayız.